

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 224 (11422)

1980 чылдың сентябрь 25, четверт

1925 чылда үндэсиздигин

Өртөз 2 өңг.

Күскү хову ажылдарының допчулалы

ШАК БҮРҮЗҮ ҮНЕЛИГ

Республиканың совхозтарында дүжүт ажаалдазы болгаш мал чөмү белеткээр улаштылап турар. Статистика өргөсөөлөрүн сентябрь 22-де медээлелди алгаш, тараа кышталарының ичинде-биле 107 миң 425 гектардан кестирген. Ол дээрже тараанын ажаар бүтү шөлдүк 44 хуузу болуп турар. Дүжүлүн бастырган шөлдүк хемчээли 86 миң 625 гектар, ол бола кестиргенниң 80,6 хуузу. Ыкчигаш бир гектардан орту-маа-биле 7,6 центнер дүжүтүт аң тургаш, шүштү 66 миң 37 тонна тараанын шаянарда ур-ган.

Танды районун ажал-аттылары дүжүт ажаалдазын элээн эки чорудуп, янги тараа шөлдүк 66,4 хуузулдан тараанын кестирген. Кызыл районун тараанын ажаар бүтү шөлдүк 41,8 хуузула кестирген чоруткан. Ытырага Барыш-Хемчик районун совхозтары дүжүт ажаалдазын кошкан темпери чорудуп, 7856 гектар шөлдүк түгүл 1142 гектардан тараа кышталарын кестирген. Чөөн-Хемчик болгаш Улуг-Хем райондары ажал-аттыларында бо ажалдын темпи оон бичиле чүрүт.

Совхозтарда дүжүт ажаал-дазын чөмүлөстөр савал-бөдүн пресостор чоруп турар. Сентябрь 22-ге чедир 28 миң 368 га черини савалын ажаалган болгаш 9683 тонна савалтанган. Оң иштинде 1765 тонна савалын пресостор.

Көзүр чылдын дүжүтүнүн үчүнчүсү — үрелди утары база уламчылап турар. Тараа болгаш мал чөмү кышталарында дүжүтүлгөн 17 миң 516 тонна үрелди турган. Ол планын 32 хуузу. Танды районун ажал-аттылары үрелди белеткери алдынын план 44 хуу. Кызыл районун — 33 Кад-Хемчин — 30 хуу чедир күтүлгөн. арылгалар болгаш ажалдазын үтүр-ла кышталар.

Бо ажал Барыш-Хемчик, Улуг-Хем, Бий-Хем, Эрзин, Тос-Хем болгаш Бай-Тайга райондары совхозтарында багай чоруп турар.

Республиканы ажал-аттыларында тараа ажаар 1190 коббай бар. Ымталжак оларын түгүл 928-и бо хуу-нерде ажаллап турары дика четпес. Ылангыч Улуг-Хем районун совхозтарында 152 коббайнын 84-ү, Чөөн-Хем-чикте 153 коббайнын 105-и, Кад-Хемде 175-тиң 121-и бол-ган. Кызыл районда 162-и, 107-и ажаллап турарын ол чөмүлө партия, совет, ажал-атты органын совхозтарын ухтургучулары, мүн болгаш специалисттерин дүжүт ажаалдазын күш-ажылды четпес планга ажал-дап турарынын херексиз кыл-лап санап алаар.

Республикада картофель ажаалдазын көжүм чоруп ту-

СЪЕЗДИДЕН СЪЕЗД ЧЕДИР

БИСТИН БАЗЫМЫВЫС

СЭКП-ник XXV съездинин соода бисти республикага бүдүн суураар тургустунуп, хей туудулар ажил-алга кирген. Оң чиктерин Тыванын бүдүн бур-зунден көрүп болур. Бо талам-биле интервюну ажил-чы коннар депутаттарың Улуг-Хем район Советинин куускомунуң даргазын тууду талам-биле оралакчы-лы М. А. Кыргыстан «Шынын» корреспондентизн ала-ган.

Корр.: СЭКП-ник элчег-дин съездинин ажиттылар дүжү чөмүшүлгөн. Ам XXV съездинден бээр силерин район-га болган кол-кол өскө-ризилерин санап көрүңер, Мазадыр-оол Аңгыра-оолов.

М. Кыргыс.: Оларын би-рээни — мээң бо ажаллап ту-рар черинин тургустунган. Оскө райкуушкунуңа тууду талам-биле оралакчылар чөк болбай. Бо дээрже бистиң ра-йонга туудуңу онзаал көргөн ол.

Эртин чылын бистиң райо-нга «Шаганартстрой» трест тургустунган. Ол болаа Хову, Аксик, Ак-Довурак, Чаа Ша-гаан-Арыгны харымлаар уугу-дузунга чери-дир. Шагаан-Арыг хоорайла оон автоба-зын, көжүр чорур механизма-заттынган ийн колониялар бар. Оон ийди «Абакангидроулет-пур тууду» трестин көжүр чорур механизмизаттынган ийн колониялар Хайыракан биле Чаа Чаа-Холде турар. Тыва кодаа тууду» трестин бир КМК-ын Шагаан-Арыгга тур-густунган. «Абакангидроулет-пур тууду» трест боттарың ажилчыларын хандырылган кыл-дан тургустунган. Механизация өргөдөл, капитал тууду кыл-дын, септелге-тууду үчүстөгү дээш, бо-ла бүтү организаци-лар, нургулайында ону беш чылда ажаллап эгелзеп кол-жастыгыр-дир. Районун ажал-дырылган тууду хамарыш-кан ий-не онза өскөргөдөл-бо-дур. Коммунист партия-нын болган Совет чакыткы бистиң амыралыктың ижи-ктер дээш савал салышкы-ны ол хире күштү болган.

Корр.: А ол коллективтер-ин бүдүрген ажалы чүл, то-дарагааларга, СЭКП-ник XXV съездинин соода райоңга калдыг-кандыг туудулар ажил-алга киргенди, Мазадыр-оол Аңгыра-оолов?

М. Кыргыс.: Оларын шу-тузун санаары берге. Болд-лаа көрүңерде, чүгө бо чы-лын бешти туудуга капитал салышкы үжөй миллион рубль чедип турар-дыр. Оон иштин-де сүт алаанга баар черлерин ол ажалын барык-ла деп ке-лгн болуп турар. А беш чыл-да.

Чаа Шагаан-Арыг — бүтү-үзүлгөн шалычын комсомол-лор тууду. Күрт ховуга 1974 чылда баштайгы өргөн ка-жыгында чаа болза, оон тууду-лары колдуунда бо беш чылда ажаллаптынган, ажал шудал эгелзеп, Ыкчигаш чү чүгө бистиң районда эвес, харын республикада, Эвиелде уугу-туудуларын аразында кирген. Ында ам чурттакчы чөмүн сапы үш мүн чөмүшүлгөн ту-вар.

Чаа Шагаан-Арыг дөтөм-столовая, ийн кыт савал, ма-гизинер, тууду албан черлерин болган өскө-даа организаци-лар бар. Чуртталга бажыны-ларын шуштузун чаа проект ба-рымалаалп туткан, мичагыңа мыйаар эрги бажынаар же-жирбей турар бис. Бажын бүрүч өскөргөдүр, дээш ажал-агыгга таарымчалыг, ку-дучулар асбальтыг, Чаа Чаа-Хол база-ла амгы байла-га таарымчалыг туттунуп турар.

Хайыракан суур. Телевидение суургазы (үстүндө).

УЖУДУУШКУН УЛАМЧЫЛАП...

УЖУДУУШКУН БАШКАРА ТӨП. (СЭТА). Космонавтылар Леонид Попов, Валерий Рюмин, Юрий Романенко болгаш Арнальдо Тамайо Мендес олар «Салют-6» — «Союз-37» — «Союз-38» дээр орбита комплекзинге кады ажилдаарын уламчы-лап турар.

Космоска ужудуушкунуң байдала-рында баш мээзиниң биологтрилиг идел-кейлиг чорун экипажының экипажы шынчылп көргөн. Совет болгаш куба спе-циалисттерин чөгээп кылган «Кор-текс» деп аппаратураның дузасы-биле ол шынчылдерини космонавтылар боттан-дырган.

Микроорганизмдерин өзүлдезинге бол-гаш көвүдээринге дөңдү чөк байдалды салдарын өөрчүтүп иер соруга-биле био-логтук «Мультипликатор» деп шенелдени космонавтылар ам эгелер берген.

«Чигир» болгаш «Зона» деп техноло-гтук шенелдер орбита комплекзинде ба-за ургулуп турар. Чигир үнүжүңде эге кристалдарының өзүлдезин хөл-билл ажалдаар фотомераларың дузасы-биле пленкага экипаж демделеп турар.

Космос орбитазындан байыр Совет-куба экипажтын парлалга конференциязы

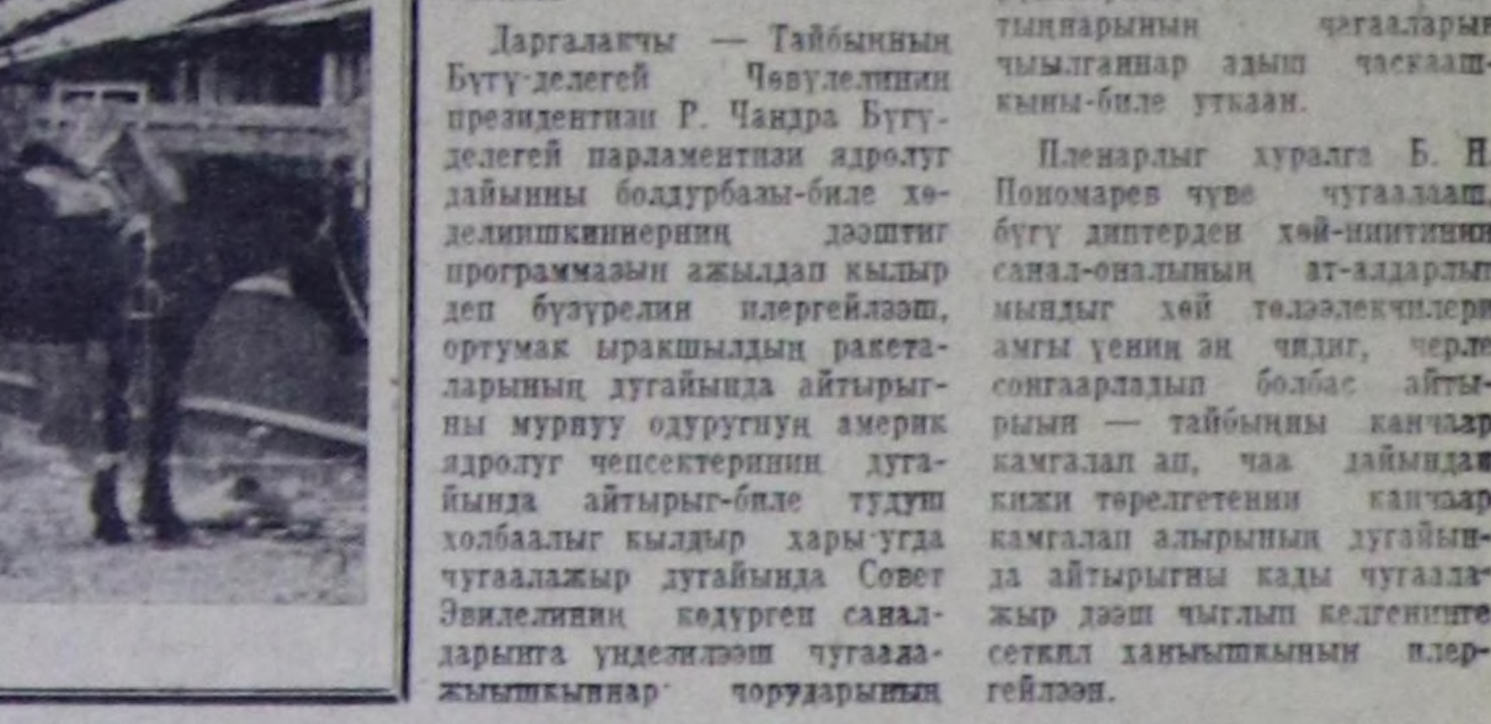
Орбитага чаа аалчылар ба-йырал савал-биле көжүп чед-бергенден бээр дөрт хууңер артык. Совет-куба экипажтын кежигүүлери «Салют-6» ста-нцияга өртөм болгаш техноло-гтук калбак программаны күчү-түт турар. Социалист тургартың ужудуушкуну башкара төптө турар парла-лг төлөөлөкчилери-биле кат-тышкан экипаж сентябрь 23-түн кежээнде ужурашкан.

Совет-куба экипажтын солуп болаар Евгений Хрунов болгаш Хосе Арнальдо Лопес олар космонавтыларын айттырган салган.

Космос дугайында чүңү би-ли алганын куба космонав-тылар журналистер суураар айттырган. «Салют-6» станция-га ажалдан чоран чоругу-дур көжүлүт, савал тууду. Улаас шалга 88 гектокалорий күчүлүт космоска база ажил-алга кирер, ийн савалдуу-лук, нем вокзалынын тууду эге-лээр. Чалгыс өскө-биле чуга-лаарга, чөмүк үдө район кайтамчыгыг хөжүлгөн чед-ип атыр.

Чаа Шагаан-Арыг — бүтү-үзүлгөн шалычын комсомол-лор тууду. Күрт ховуга 1974 чылда баштайгы өргөн ка-жыгында чаа болза, оон тууду-лары колдуунда бо беш чылда ажаллаптынган, ажал шудал эгелзеп, Ыкчигаш чү чүгө бистиң районда эвес, харын республикада, Эвиелде уугу-туудуларын аразында кирген. Ында ам чурттакчы чөмүн сапы үш мүн чөмүшүлгөн ту-вар.

Чаа Шагаан-Арыг дөтөм-столовая, ийн кыт савал, ма-гизинер, тууду албан черлерин болган өскө-даа организаци-лар бар. Чуртталга бажыны-ларын шуштузун чаа проект ба-рымалаалп туткан, мичагыңа мыйаар эрги бажынаар же-жирбей турар бис. Бажын бүрүч өскөргөдүр, дээш ажал-агыгга таарымчалыг, ку-дучулар асбальтыг, Чаа Чаа-Хол база-ла амгы байла-га таарымчалыг туттунуп турар.

Хайыракан суур. Телевидение суургазы (үстүндө).

Улуг шуулган

СОФИЯ. (СЭТА-ның туснай көрүл). Тайбын дээш улустар-нын Бүтү-делегей парламентин Софида ажаллап эгелзеп. Ону Тайбынын Бүтү-делегей Чөвүлелин инициативаны баураар чымылган.

Ат-алдарлыг шуулганың ажалында 130 ажит чуртун аң-не аңы-бүрү хай-ини бөдүлгөдөрүн ийн мүн ажит төлөөлөкчилери киржи турар. Реакционер империалист-тик күштерин делегей байла-лын шынчыл нарымдар дээр ордалжымшыкынырыңа пинтирлериң дуураанышкыны-нын плередир, чаа дайыны болдурбас дээш сырыг кат-тыжарыңа чүртүк кижж төрө-тетини кийгырар дээш олар

Бүтүн планета тайбын чурттап турар, ол факт Совет Эвилелин тайбынга мича-шылдыг принциппадыг по-литиказын ажал уугу тер-гелгил түнелди болуп турар. Тайбынын херексиз совет чуртун кылып турар бүтү чүдүлгөдөрүн дугайын чуга-лап тура, тайбын дээш шы-гарангай демселчип эл Ле-онид Ильич Брежневке онза уугу салышкыны дээш өө-рүп четтиришкенин аң ты-лыг сөстөрүн чугаалап ба-рып шыдаас бис деп, ол ту-гаалаан.

Даргалык — Тайбынын Бүтү-делегей Чөвүлелин президентин Р. Чандра Бүтү-делегей парламентин адрот айынын бодурамы-биле хө-дөлүшкүндөрүн дээш программаны ажаллап кылар деп бузурелин плергейлаш, ортукам ыркышкың ракет-ларының дугайында айтты-рын мурнуу одуругуң америк адрот четкестериниң дуга-йында айттыгы-биле тууду холбаалыг кылар хары-угда чугаалаар дугайында Совет Эвилелин көдүргөн савал-дарыңа үндөйлөш чугаала-жымшыкылар чорударыңа

оңза чугаалаан онзаалп дем-делзеп.

СЭБП ТК-ның Бирги секре-тары, БУР-уну Күрүңе чөвү-лелин Даргазы Т. Живков чымылганга байы чедирп чүгө чугаалаан. Тайбын дээш улустарын Бүтү-делегей пар-ламентин киреңчилери бол-гаш аалчылары димитрий ажал чаксаалыкыны-биле утсаан. Ол чугаала СЭБП ТК-ның Политбюро кежигүүлери камдал, СЭБП ТК-ның сек-реттары Б. Н. Пономарев номчаан.

Олукчуп турарларың мур-нуудан Р. Чандра Леонид Ильич Брежневке өөрп чет-тиришкенин болгаш хуулаң көрүшкүңүң илгерилеп, Чер кымыңга тайбынын ханды-рар дээш демселге чаа-чаа тө-дөлүшкүңүң аңаа күзгөн.

Тайбын дээш улустарын чымылган ажал чаксаал-кыны-биле утсаан.

Пленарный хураал Б. Н. Пономарев чүгө чугаалаш, бүтү дилтерден хай-иниңиң савал-онзалың ат-алдарлыг мындыг хей төлөөлөкчилери амгы үеңиң аң чилиг, чери сонгааралдык болбас айт-тырын — тайбынын канчаар камгалап ап, чаа дайында кижж төрөлтетини канчаар камгалап алгырың дугайында айттыгыңа кады чугаала-жыр дээш чыгып келгенге сетил хандышкынын плер-гейлаш.

СЭБП-ның тайбын савала-рыңа дугайың шылжып, А. А. Громыконуң чугаала-зы.

(Эвем. Тончур 3-ху артыңа).

НЬО-ИОРК. (СЭТА). КНО.

ичи Кол Ассамблеязың XXXV сессиязың сентябрь 23-те болган пленарлыг хура-лыңа СЭКП ТК-ның Полит-бюро кежигүүлери, СССР-ниң дашкың херектер министри А. А. Громыко чүгө чуга-лаан.

Сөвүгү делегей байла-зын нарымдай бергенге со-вет делегациянын баштыны демделзеп. Ол чорук АКШ-тың болгаш НАТО-нуң өскө-дөз алган хей чурттарыңа политиканың шыгың өскө-рөөннөрү болдурган.

АКШ-тың шилеи алганы, ми-литарист деп чугаалаарын-дан өскө чү-даа эвес, ула-нышкынын «аа адроту» стра-тегия дээр чүдүлгөн тодар-гай-биле көстүп турарын со-вет делегациянын баштыны демделзеп. Адроту чексиз «кызыгарлаашкыны», «се-к»-тың кылды» ажит.

лаар аргалының дугайында боттут чүгө дүшпөй турар чүдүрүшкүңүң-биле чады-нып алган, мынды стратегия-нын тургузуулары, адроту мессидежикчилик үнү бо-лурунуң болгаш таарымча-лымын дугайында бодалар-нын кижилерин мээ-медерели-ге чөлүсүрүп сиңеринче чүт-күп турарлар. Мынды угаа-сарым чок чүткүл адроту айың-халаттын үнү болур айымын улам ханылап ту-рар болгаш мынды чорук бүтү делгейин чөр болгашыңа дүңдүрүлгөн чөдүрбөй

барбас болгаш болдурп-даа турар.

Стратегия шаап халдаш-кынын боо-чөккөдөрүн кызы-гарлаар дугайында совет-америк жерөөн (СБК-2-ин) күштүгү кылдыр бадмыларын Вашингтонун бидиңмес ху-сага сонгарлаатканы уус-тарын чордалганы удуран-май турар эвес бе? Мурунда бо талам-биле кылган ботта-лазын шындыкыны болгаш аазаалашкыны-даа оларын аңаа-ла бир чүгө кылдыр көрүп турарың ол кыргыс.

Ындың-ла үр эвесе СБК-2-ге ат салган чер — Венага. Л. И. Брежнев биле АКШ-тын президентин Дж. Картерин аразыңа ижин-кара чөк, ажим чугаа болган. Аңаа Дж. Картер Чөөн болгаш Барын чүткүн. Совет Эвилелин болгаш АКШ-тын шери күчү-зүңүн талам-биле тургустун-ган чикже хемчөөлүн хөвөөр артыларынын эргөкчө чүтү-лээн база хуулаң көргөн бол-гай деп, совет делегациянын баштыны чугаалаан. НАТО-нуң өскө-даа чурттарыңа үдүртүлгүлөрү база-ла ону

хуулаң көрүп тургашар бол-гай. Амгы үеде НАТО бөдү-лөшкүңүң удурутчулары боттарың ыңгарлагы чүгө-дөз чөмүлгөн кижилер, адроту ажиллап болур-дур. Аф-ган улусту чүртүк сувер-енитин камгалаарга, оон дөңсөөрүнө дашкыкың халлап киришкенин ойту-ршарыңа, афган улуска ду-залар соруга-биле, а ол мыкша СССР-ниң мурнуу чүккө кызыгарларыңа оң кылчыл чок чоругуңа дөрт кы-жанышкың тургустунуң көзүң баш үлүп болдурбас

дээш бистиң мынды базам кылганымың чыгыс эвес улаа тайыларлап турган бол-гай. Ынды дууламчыны Аф-ганистанны чазанын чыгыс эвес улаа кылган дилжөңе бо-лаш жасалар көргүскөн бо-лаш ол 1978 чылдагы совет-афган керээзе база КНО-ну Уставыңа бүрүң-биле дүтүп турар.

Амгы үеде, Афганистанда байдал чоручкың өркүсө кы-регтерде, бистиң чамдыг шериң кежиктеризин афган чазак-биле чегирелестетип

Тувинияла өдүрүшкүңүң

Ч А А Р Т Ы Н Г А Н Ч Е Р

СЭКП-нің XXV съездинің соңда бистиң Ленин болгаш Улустарның найырагы орденни республикавыс кайгамчык өзүп хөгжөөн. Каш-ла чыл дургузунда улуг-улуг туугулар маранка көзүлдүр-ле тургустунуп иелген. Чаа эмнелгелерни, школаларны, чуртталга бажыңарын, мал нажааларын болгаш өскө-даа туугуларны найың-даа көрүп болур. Телевидениниң ретрансляция станциялары, көздөдө газ-питалар тургустунуп бугун суурлар бестин тургустунуулан. Бо арынны оларның бирээ-зинге — Чаа Чаа-Хөл суурга турсааттыгыс.

Чаа Чаа-Хөл — онгу беш чылдык туугу. Ам ол суур үш чүе гектар черин ээлеп турар. Амгы тускай проект баураар туттунгаш, мынчагыш өскө суурларды оңалдырып турар болгаш чараш. Суурну чурт-таарында, ажылдаарында, даштанарында өңгүт кылдыр туттунган.

Чаа Чаа-Хөлдүн турар чери Бедик-Хавак дээр. Андаа-даа, оон чок канызында-даа тоску беш чылдын төңүзүгө чедир бажың туржук кажаа бестин турбаан. Бедик-Хавакка шагда-ла тараа тарыастан, эрги тараа шөлүгө чашпадан өскө өт-сиген үнөс болгаш-шылдан ол чокка аалдар хом-мастан. Мынаар оон чылдык чыткан черге 1974 чылда май-гыны-улус келгеш, ол черия ийи-бээр хемчеп, өргөнир хал эгелзэн.

Бедик-Хавак боду суур ту-дарында — «Найрала» совхоз-тук төвү тургузарында эне таарымчалык чер. Совхозтун

деңсээриниң ортузу ол Ке-дээнде суур-суур тейлер аттарлаарында. Малайык ки-жиң чунгулаарында эпит. А чанында Чаа-Хөл хем, оон ар-га-арым. Улуг-Шык болгаш өскө-даа делгемнери жигирин-ге, каттаарында, балыктарында — селгүстөрүнн таарым-чалык. Совхозтун сүт-бараан фермазын Чаа Чаа-Хөл суурга тургускай ужуру база ол: келээнде — тараа хооруну, саван, а шыназында — көк шык.

Бедик-Хавак кырында ам узун дурту ийи километр, доо-разы бугун-чартык километр суур чаптыла, берген. Беш-ле чыл дургузунда ол хире улуг амгы үениң сайыраңгай суу-руну тургустуну берген. Коммунист партиянык бол-гаш Совет чазактын, совет эр-темини болгаш техниканы, чуртуну-сун хей нация чо-нуун күчү-күжүнү херечин-дир.

Онгу беш чылдык сөөлү чы-лында 3734 дербесчин метр

чуртталга шөлүн ажылгажа киирери планнаттыган турган. Ол план чогулчалык күсөтти-нип турар. Мынчагыш туугу-жулар ук планын чыл төңү-зүгө чедир 4300 дербесчин метр чедирини хүлээнгенер. Ол дээрге оларны СЭКП-ниң ээлгелгиз сьездизинге күш-ажылчы бөлүп болур.

Бо чылдык эрткен сес айла-рында чүгө Салчак Тока ку-дучузунда 24, Тайбын ку-дучузунда 10 метр-бүлө чаа ба-жыңык болган. Бо ийи ку-дучуга бестин недела сайында бир кварталык белең болуп, ажылгажа кирип турганы моон илген. Суурда машина-септеле мастерскаяны, орту-мак школа комплексин, 800 ирек турар сүт-бараан ферма-зы улууну, деритиненини талазы-бизе чоңу кайгалып турар. Кайызында-даа бүгү херек чүүлдөр четир, күтө ажылдаары негеттирер. Ээи чыккан Бедик-Хавак ычаар Чаа Чаа-Хөл апарган.

туугу материалдары болгаш ажылдап турар кадрлар бис-тин делгем чуртуу-суну булуң бүрүзүндө келген болганда, бир кудумчууун Интернацио-нальная аттыг болганы утту-дурбас. Чыл төңүзүндө Оңгу беш чыл кудумчуу-даа тыттып кээп магатток.

Шагаан-Арыг биле Чаалаан аразыны улуг оруундан ча-рылган чазактыг орук Чаа Чаа-Хөлду таварааш, Чаа-Хөл хемни демир-бетон ийи көү-рүлгөп кешкен, Шаңчыже ажа берген. Совхозтун Шаңчы са-быры-бизе аргыжарында, суур-лук чурттайчыларынык Хем-чик аксылга болгаш Саяа да-лай кылдында даштанарында, балыктап, каттаарында бо орук дика таарымчалыг. Ужен

ажык километр шөйлүп чорут-кан бо орук бистиң республи-када совхоз төвү биле салбыр аразында тургустунган эң баштайгы асфальтыг орук болуп турар. Күрүне ону тула-дурбас. Чыл төңүзүндө Оңгу беш чыл кудумчуу-даа тыттып кээп магатток.

Бо чылдын эрткен сес айла-рында Чаа Чаа-Хөлдүн ту-дунга бир миллион 248 муң рубль шигээттинген. А суур-лук амгы бадалында чедир ту-дунга он бир миллион чеден муң рубль түңүт капитал са-лышкыш шигээттип алдырган.

Суурда 784 олуттук бо школаны тула-рында бир миллион үш чүс муң рубль шигээттинген, мында үш каът өөренир чер, ийи каът интернат, бир каът сто-лая болгаш спорт зал шупту тудуш: шко-ладан үнөйи өөренип, чөмөнөп, ойнап, даштанып, спортчу маргылааларга кир-жиш болур.

Школада бүгү кабинеттер бүрүн дерит-тинген. Химия кабинетиниң стол бүрүзүн-де мизг-даа, соок-даа сугнуң краны, сугну ажылгааш, анык бадыртыр чери бар. Школа эмнелге пункттуг, теплицалыг, чунар душуг, яны-бүрү мастерскаялар-лыг, кино үндүрер болгаш хуралдар улуг өрзөлдиг.

ЧОРГААРАЛЫВЫС

Коммунист Маадыр-оол Лопсаныйн удуртканы комп-лекстиг бригада Чаа Чаа-Хөлдүн туугуларында суурну туугу эгелзип баштайгы хүнерден илеп мында ажылдап келген. Бригадиниң кылган туугулары көү-дүзүн, Мурнакчы бригада СЭКП-ниң XXV съездинге төлөпиг ужуражыр дээр Чаа Чаа-Хөлдүн туугулар-ны аразында социалистг чарышка белек көлү-дүшкүнүг кириш турар. Олар сьездиге уткушур со-циалистг хүлээлген алган. Августан чыл төңүзүгө чедир дөрт чуртталга бажыңын бүрүн доозуп ажылга-жы киирени бригада шигитирзеп, Бригадиниң ам-жал-херон чуталап бээр-биле бригадир Маадыр-оол Егоровичиге сөс бердиис.

Чаа Чаа-Хөлдүн туугулар-нык таваран салып эгелзип үе-ден, 1974 чылдан бээр бистиң 23 кизи составтыг комплекстиг бригада маңаа ажылдап кел-ген. Баштай-ла чуртталга ба-жыңарынык туугун кылып эгелзип бис. Чүгө дээрге, ту-дусчуларны, специалисттерни чурттаарында бир дугаарында бажың-балаат негеттирер бол-гаш. Күрүс хову турган черге суурну туугун эгелзип, амын үгөс чедир кызымак, чүткү-дү-бизе ажылдап, чаа черде суурну туугун уламчылап ту-рар. Суурну өзүп, калбарып турарын көргөш, кижиниң өл-чүсү хайныгып келир. Суурну доолондор көргөш, ча-раштыр туттунган. Делгем, чырык чуртталга бажыңары хевир кирип, кудумчу-кудум-чу айып-бизе шөйлүп чорудай болган. Ол чаа бажыңарда «Найрала» совхозтун ам-жал-чы кижилери, туугулар чуртталга турар. Ам чуртталга бажыңарынык соңин санаарм бестин берге. Чаа Чаа-Хөл суур ол-чире калбарып, алааттык Чүгө чуртталга бажыңары-нэс, соок-даа анык оран, саванн биринде тутчип келген. 80 олуттук столовалык. 2 минчи

чуртталга бажыңын, КМК-нык ийи каът конторадын бригада-нык кешигүнери кылган. Чаа чуртталга бажыңарынык ту-дун ам-даа уламчылап турар. Амдыралымыс мындыг ма-галым-дыр, чүгө беш чыл дургузунда бестин күрүс хову турган черге чаа хоорай-суур тургустунуп келир. Чонун ма-териалдыг бадалы чылдан чылче экижиш, бай-шымдыг болуп турарынык херечизи ол-дир. Туугуларнык ай са-нында ортумак шалың 190—200 рубледен кудулаас. Өг-бүлелерде улуг өртөктөг эт-херекселдер: телевизор, соо-дукчу, хеп чурр машина, хе-лис, амын текия чараш эт-се-ви бар. Автомашынык эки мотоциклиг өг-бүлелер баян хей аларган.

Бо бүгү дээрге бистиң тө-рүн партиянык чоңун амдыралымыс хун буру салып галыныкынык ачык-дыр. Мынчагыш партиянык планка-ны — чоңун дээр. Бүгү чуртталга партиянык чыгыш-чүгө чуртталга партиянык эгелзип. XXV съездинге чеге шалымы ажы-ахысисти тууракалдыр дээр чарым турарымын-даа ужуру-ут-казы ол-ла болгаш.

«Абанэнергострой» трестин № 2 КМК-ында Бүрөк Дардан-оолович Оор-жанын бригадасы коммунистг күш-ажылдык бригадасы деп ат дээр демисе кириш турар. Мурнакчы бригада Ленинни юбилейг чылда 12 чуртталга бажың-нык, туугун кылган. Ол бажыңарнык

сезинде ам чурттайчылар кирген, а дөрт бажыңы улавас ажылгажа киирер. Пар-тиянык XXV съездин төлөпиг уткуур дээр чарышка киришпизан, бригадын туугулары чыл төңүзүгө чедир ам-даа үш чуртталга бажыңын туугу, ажылгажа киирени хүлээлген.

ӨЗҮП, БЫЖЫГЫП ТУРАР

СЭКП-нің XXV съездин чаа хоорай, суурларны туугуларнык, туугу кадрларны белетизиринче улуг кичээлгенин салган. Ол сорулга Чаа Чаа-Хөлде чедикшигиниң боттамчыл турар. Ында суурну хөгжүлдө-биле чегерлештир кадрлар база өзүп, бы-жыгып оро. Оларга таарымчалыг бадалдар тургустунган.

Чаа Чаа-Хөлде туугу на-йралдык коллектив тургус-тунган. Ында 350 ажык кижин доктаамал ажылдап турар. Оларны 15 хире хуузу — ком-мунистер, комсомолчулар.

Туугулар коллектив, партия болгаш хей-инити ор-ганизациялар туугу кадр-ларны быжыглар, оларнык амжалдарында, чурттаарында, даштанарында таарымчалыг бадалдарны тургузар, дээр боттук хемчеглерин ап келген. Амгы үгөс ажылчы, бүрүз чурттаар чер-биле бүрүн хал-дырттыган, олар делгем, ча-раш кварталларда болгаш нинити чуртталга черлеринде чуртталга турарлар. Оларнык эгелзип — клуб, библиоте-ка, асп-сад, столовая, ам-жал-халдарында комбина-цияны пункттуу. (Чаа Чаа-Хөл-дүн 2437 чурттайчынык чыл дургузунда 12180 рубль түң-чүт ачы-дүз көргүсүнген).

СЭКП-нің XXV съездинге төлөпиг ужуражыр дээр ол чаа суурну тургузуучулары социалистг чарышта идеякел-лик киирени турар. Анда Лоп-

сан Маадыр-оолдун туугу бригадасы мурунку олуттук чорун оро.

Туугулар шыдыраа, фут-бол, волейбол ойнаарында а-ажык мыак, Чаа-чаа-хөлчүлөр район болгаш республика мар-гылааларында-даа үргүчү кириш апарган.

Туугулар амжалын сар-галды быжыглар-биле мез-гелжик бейдир курстары ор-ганизаста, амжалтары хоо-чунураа быжыгалап келген. Бо чылдан эгелзип мында ор-тумак школанын өөреничиле-ринге туугуларны тускай эр-темирлер өөрдери илгелзип. Устук класстарынык өөрени-чилери ук эртемнери кеззе-ге өөрениш, практикалык ту-дуга эрттенир. Мынчагыш, школа дооларда туугу тус-кай өрениш болур.

Анык суурну чурттайчы-ларын материалдыг бадалы өскөс. Бажың бүрүз төлө-дүрүтүп, хеп чурр машиналыг. Дуулаа ажыл-агыйлыг. Ба-жыңар чанында 20 ажык чиник-машиналар тургузар. Беш-ле чыл дургузунда тур-

густунган суурну чоңуун амдыралымын экижээниң херечин ол-дур.

Чаа Чаа-Хөл — чурттайчы-лары анык, интернациональ-сун. Ында тыла, орус, хакас, немей, эстон болгаш өскө-даа нациялар — төлөкчү кады ажылдап, чуртталга турар.

Чүгө бо чылдын эрткен сес айларында көдөз Советке он дөрт кизи бадыйлаш, өг-бү-дө болурун херечилини алган. Ам алды кижиден өг-бү-дө туугуларны дугайында били-риниң кирип.

1976 чылда Чаа Чаа-Хөл-де чыгыш-ла чаа өг-бүдө тур-густунган, чыгыш-ла руг то-руттыган турган. Мынаарга бо чылдын сес айларында 18 уруг турттыгын. Суурну чурттайчылар делгем, чырык чыгып болгаш аргы-сылыг э-жи-салдыктг. Уруглар кижин-дикчилерин болгаш эмчиле-рини доктаамал хайтаралында турар. Ам дугаар ийи каът садикке 140 уруг турар. Суур ычаар өзүп, быжыгып тураа.

ЧАЗАГЛЫГ ОРУК

«Найрала» совхозтун төвү Чаа Чаа-Хөл-биле оон салбыры Шаңчы аразында чазактыг чаа орук туттун-ган. Бистиң республиканын совхозтарынык — салбырла-рында мында оруктун бир-ле дугаарында мында тур-гунган ол. Ук орукту асфальтыла, чагайжымы кыл-ган. Ында № 1 орук-туугу участогунун начальниги А. Муртуб-оолга сес.

Бо орукту № 1 орук-туугу эртелелини участогун кол-лектив кылган. Ук орукту 1977 чылдан кылып эгелзип, бо хүнерге чедир уламчылап турар. Оруктун туугунга 3 миллион рубль хире акша-хо-ренини күрүне чарыгдан.

Чаа-Хөл хемни кешир ийи көүрүгүн туугу турар. Узуну 80 метр. 80 тонна аар үгүс кеширин болур демир-бетон бир көүрүг чокку хүнерде ажылгажа кирер. Оон арай кеширин туугу 40 метр ийиңи көкүрүгүн туугу база шу-даа. Колдуула-ла көпүзү тургустунуп болгаш демир-бе-тон ооргалары салыры эр-тай.

Көдөз черлерде мындыг наартыла кирчүг хой. Олар-нын бирээни Чаа Чаа-Хөл ийиңиң Чаа Чаа-Хөл суур. Бо дээрге коммунистг сүтүр. Бо чазактын ала сагыш салымынык «Ты-наан» бугуруңу күштерин улам мың дүжүлөр дугайы-да СЭКП Төп Комитетиниң,

деленин доктаалынык ам-жал-далга күсөттинип турары-нын херечин-дир. Партия, чазактын ала сагыш салы-мынык хайы кылдыр улам эки амжалдар соругтаны олар салган. Участоктун орук туугулар онгу беш чылда планын чедикшигини күсө-дип, чарышка ыштыбай кел-ген. Шилчир ымылаи хей улам чаалат ап келген. Тыва АССР-ниң алдарыг туугу-зу, Күш-ажылдык Кызыл Тук орденни ээлгелгизип гребле-рист Иван Рязанов орук ту-дунда 30 чыл ажык ам-жал-дан, Бульдоерист А. П. Тес-тов 20 чыл ажык амжалдан

ылган коллективте эш-ө-рүгө эки үгөсөр-чикисти бо-дунг төлөпиг ам-жал-и-биле көргүзүп турар. В. А. Ватакин, В. С. Кенден, Э. К. Хомучу олар база эки ам-жал-дан, шынал-макталы ап ту-рар. Ажыл-ишке кынымак ыныг мурунчалык.

Чаа Чаа-Хөлдүн № 1 ясли-садигинде 1 хардан 7 харга чедир 70 бичини чаштар хаара туттунган. Ында уругларнык ойнап, лыштанырында бүгү-ле чүве таарымчалыг кылдыган. Кижизидикчилер, нянелар,

поварлар болгаш оон-даа өскө амжалдан-чылар кызымак амжалдап турарлар. Кижизидикчилер Л. Н. Артемева, М. А. Поморце-ва олар эки амжы-биле эш-ө-рүнүң хүн-дүтелини чедип алган.

Арынны солунуң амжалданчылары К. Чогу, Н. Оорман, А. Зайцев белетизген.

А М - Д А А Э К И Ж И И Р

Чонун амдыралын экижидери — онгу беш чылдык кол сорулгалары-нык бирээни. Бо талазы-биле хемчеглер Чаа Чаа-Хөл-де база чедикшигиниң ал-дынып турар.

Чаа Чаа-Хөл, шына-ла көрүшүгү, Ылаа чыгыс-даа эрги амы өскөртөн көжүрүн келген бажың көк. Шуптуу чаа. Чанында тей кырылган көргөш, кудумчулар мынар-ла шөйлүп чоруй баргылаан. делгем аажык, бажыңар сел-дөрт чыккаалыкын. Бажы-нар чанында огородтарда та-рымал тоорук, картофель бол-гаш игоаа аймаа чекеселдип турда, суурну бараамы узам-на чараш.

Суур чагайжыдылганын дугайында айтырар эркен чазык көдөз Совет жүсөмү-нүн хуралында чуталашкан, бо талазы-биле тускай док-таалды күлүш алган. Опу амдыралыга ботландыр оналдаан орук, агитча-тыра, бугурун болгаш албан организация бүрүз алган.

Шупту суур чагайжыдыла-лында идеякелгиз киришкен. Оналда дугаар өг-бүдө бу-руч үштөн эгелзип эос, а кол-лективтер шыдаар шаа-биле кызы-бүрү мышты, чексиз та-раан. Чаа эгелзип улустай өскө огород чок өг-бүдө ховар. Сов-хозтун дирекциясы, суурда ту-дуг болгаш транспорт орта-зациялары тараан үштүгү сугтаран талазы-биле боттук хемчеглери алган. Олар ку-дуктардан хоолулар дамчы-тыр сүтү бажыңарже чорут-кан, амдызында ол болдуу-мас черлерге сүт сөөртүр ма-шиналарын тургускай. Чурт-тайчылар кара дөрүн болгаш тарымыр мыш сөөртүр маши-наларны база ап турган. Мын-чаар амжалдаанын түнө-лөндө беш чүс миң тарытты-ган. Суур чагайжыдылганы моон сонгаар улам-на эки-жиш.

Чаа Чаа-Хөлдүн бажыңа-рында улавас мизг болгаш соок сүт киирери күрдүгөн. Кудумчулары кешир чымы асфальтылар. Суурда КМК-

ажыттынар садик дээр каът-кайт бажыңар база бар. Олар суурну хевирин улам-на экижиктен. Столовая, контора болгаш өскө хей-инити черле-рини бажыңарынык иштин өңүгү миш-биле болгаш өскө-даа материалдык-биле каста-аны эки. Бо бүгүн көргөш, кижиниң өөрүшүзү болгаш чоргаары хайныгып, хей-алды көлүрүп көр.

Чаа Чаа-Хөлдүн кудумчула-рынык амдызында онунук аттары көдөз Совет күсөмү-к бадыйлаан. Ол аттардына, чөс-чүс чылдар эртерге-даа, бо суурну онгу беш чылда тургустунганын доораан-на би-лип ап болур. Октябрьниң 60 чымы, Совет Конституция деп аттар ук кудумчулары тур-густунган чылдары-биле док-таалган. Оон мыңай Автомо-билер кудумчузуна Автопар-спорт колонназынык контора-зы турар. «Абканэнергострой» трест туугу турар болгаш, бир кудумчуу Энергетикер кудумчуу дээр база чок. Суурну дериг-хересени, машина-балтамы, ин-

Онгу беш чылда туттунган Чаа Чаа-Хөл суурнуң бир кезин.

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

**КООПЕРАТИВТЕР
БЫЖЫККАН**

чангыс аай партизанынын политикасына ажилчы чондор-
нын ханы бузурелинмя тодор-
гай херечиниз-дир деп, айты-

6,5 МУН «ИКАРУСТАР»

БУДАПЕШТ. Венгр Улс Республиканын «Икарус» автобусу 60 чылын барык 14 муң автобустарын бүдүрүп кылып. «Икарус-200» деп автобустар хей чурттарда алдаржып, суратталган. Ол автобустар өнөмө камналыгыт бөлгөш пассажирлерге, чоңаачыларга өтөт.

«Исарустарынын» 80 хуулуу даңыткыкже, колхууна социалисттиг зурттарже чорудуу турар. Амыг уениин ол автобустарын Совет Эниелели бо чымын 6,5 муу чедир- сазын алыр деп турар.

«ЧЕХИЯНЫН САДЫ»

ПРАГА. «Чехиянинг сады» деп ачқчыд болган келээдиз ажила-агий дегелгези. Литомержика хоорайда ажиттын болган. Чехословакиянын чус-чусуе ажила-агийлары боттарыныкы садыларынын болгаш винограды шөлдериин байлаан ол дегелгезде арбымдыр экек салган. Сады болгаш нога ажила-агийнын чууга айтырыкларынын талзын-билээк калган.

Бөлімбүрзектің судалы

СЭТАНЫҢ КОРРЕСПОНДЕНТИЛЕРІ ДЫҢАДЫП ТҮР

АТ САЛГАН

ПНОМПЕНЬ. Кампучия
Улуу Республиканың болгаш
Вьетнам Социалистик Респуб-
ликаның аразында радио бол-
гаш телевидение талазы биле
кады ажылдажылга дугайын-
да узун хуусалгы дутуржул-
гага ат салган. Радио болгаш
телевидение ажылдаалыны та-

дамында ақи-дуина ийі
чүрттү аразына калы ажал-
дажылганы улам ынай кал-
бартырып ол документиңе
айткан. Социалисттик Вьетнам
аргекөө чугула дериг-хорек-
седерди Намзучига бар
болган белик мергезилигин
калрлары белектеп алгыңыз
дузалаар.

(СЭТА).

НЫҢ БОЛГАШ
ЭВИЛЕЛИ ДЭЭШ

«Чортуну чөгүмзалим бооп турар. Кимдир дайынчылар, а кимдир — өмүктүрлү дээр-син ам тараачылар, аки бил-ли турар. Афганистандын Узучу-демократиял партия-зынын дугайында. Революстуг чөгүмзалим болган чактын хемчелеринин дугайында. Совет Энгиленин чагай сат-килдиг дугалачымын дугайында слар өөрүн четти-

Аймак Афганистан республикасы багтам дамыскаор чаруунга бэлгэ бурун бугд дугаарнаарыга империализмны аймаллын бис балир бис деп, Моманд чугаалаан. Мичагтам бөгте үедэ биске дугаалаан, байраалдын хоалуу еунга Совет Эвэллелгине чухектин дамысалаан бөрүн чектиргенинчлети нисрегеллэн турар бис деп, ол мэдгэлаан.

сеэти тыпкан. Кедергей ба-
рыны үзөлдүг чакыт организа-
циянын 20 кезинчү турму-
тун хорутуган. Меге докумен-
тилерин болган шериг кет-
тери ол дээрбечилерини турган
чориккан баа тыппав.

Идиб районну ажыды
чонпарны серемчиленини
болган дестимчелини. ачы-
зилди дээрбечилерини ол ба-
луун турганин айымы жаз
чорук органдары чедикши-
ниг чычү шапканын Сирия-
нын парламаны бжиги турар

ынын туружу

далдар амгы үдөс чоң-тур-
деп баытчыны турар болган.
Кудат-ыстын чугаа-
жынышкандарды ийиги элзес
Павланта, элзиги аяла, ук, бр

Чилидин марта Кидымты чыгыс талаасы үскөн билдингир болай. Чугалажымныкынарны дагы эгээр дугайыкка сардалан КҮР-нүң Даштыкы черектер министрствонун ажижы быдалашыны Пеквиэни болган Вашингтонун кампу-чи улуска дүжүр опаттырган кем-буруулу пол-нонго суу-турчуну, катан тургузарыны улашкан улам күштели орар анылаштычы кампинызын куткис-биле болушкан.

Хунтанын чаа кемниг үүлгедиглери

болбай. Чугалаажмышкыннар-
ны дагын эгелээр дугаиында
саядадан КҮР-нүн Дагштыкы-
херектер министрствоозунуң
ажык быладашкыны Пекляриң
болган Вашигстойнуң кампу-
чы улуска дүжүр оштаттырган
кем-бурулуң пол-потчу дү-
чүрүмү, катан тургузарычы
устанган улам күнестин оор
кынтыгынамыч кампанызы-
ның кутку-биле болдурун.

СЭТА-ның фотохромнасы.

Ч Ы Л Ч А Ш А И К А Н

секти тыпкан. Кедергей ба-
рыны үзөлдүг чыгартып организа-
циянын 20 кезикууныры тугу-
дугу хоругдаан. Мере докумен-
тилерин болгаш шериг кепте-
рин ол дээрбечилеринин турган
чериинде база тыпкан.

жөнүрүнүн серемчилелинин болгаш детимчилелин ачылында дээрбечилерин ол бөлүүн күрүөниги аймыт чок төрүк органдары чедишкенин чыгыш шапканын Сириянын парлагы бижип турар.

Шаптыктаарынын түрүжү

дадлар амги туде чок-тур-
деп баыткы турар болган.
Кылга-ыетим чугаала-
жымшиккыларын ийги элек
Пекните эртин турда, озу бо
чылдын марта Кылаттын чан-
гис талагы уксын билиндир
болгай. Чугаалажымшикка-
ларын дагы бозоор дугаймык
саладан КУР-уу Ломикке
теректер министрствоуку
ажик башлаштын Пексийди
болган Вашингтонга каму-
ян улукка джур оштаттыр
кем-бурузул поа-воучу суу-
тузума катан турмузларын
ушуган улук куштын оар
аилеинишкы каминиш-
тын кутук-биле болуздан.

